

ΑΡΘΡΟ
ΚΩΣΤΑ ΔΟΥΖΙΝΑ
ΕΝΑ ΠΟΛΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΣΕΛ. 13

Ένα «πολύ ευρωπαϊκό πραξικόπημα»

► Του ΚΩΣΤΑ ΔΟΥΖΙΝΑ*

«**Η ΠΡΩΤΗ ΑΡΙΣΤΕΡΗ** κυβέρνηση στη Βρετανία έπεσε». Έτσι τελειώνει το μυθιστόρημα «Ένα πολύ βρετανικό πραξικόπημα» του Κρις Μάλιν γραμμένο το 1982 και γυρισμένο σε τηλεοπτική σειρά το 1988. Ο Μάλιν, βουλευτής του Εργατικού Κόμματος, γράφει το βιβλίο σε μια κρίσιμη στιγμή. Ο Τόνι Μπεν, εκφραστής της Αριστεράς στο Εργατικό Κόμμα, είναι υποψήφιος για την υπαρχηγία του κόμματος.

Οι Εργατικοί έχουν κινηθεί στα αριστερά και ο Τύπος προβλέπει ότι ο Μπεν θα είναι ο επόμενος πρωθυπουργός. Ο Μπεν όμως χάνει με μικρή διαφορά, οι Εργατικοί κινούνται στα δεξιά και ο πόλεμος των Μαλβίνas, που ακολουθεί, μετατρέπει τη θάλασσα από την πιο μισητή στην πιο αγαπητή πρωθυπουργό της Βρετανίας.

Στο μυθιστόρημα ο Χάρι Πέρκινς, εργάτης χαλυβουργίας, εκλέγεται πρωθυπουργός της εργατικής κυβέρνησης. Η κυβέρνηση έχει υποσχεθεί να διαλύσει τα μονοπώλια των ΜΜΕ, να καταργήσει τη Βουλή των Λόρδων και τα ελίτ ιδιωτικά σχολεία, να κρατικοποιήσει τη μεγάλη βιομηχανία, να κλείσει τις αμερικανικές βάσεις, να φύγει από ΝΑΤΟ και ΕΟΚ και να εισαγάγει πλήρη διαφάνεια στο κυβερνητικό έργο.

ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ αφηγείται μια πολύπλευρη καθεστωτική συνωμοσία για να αποτρέψει την εφαρμογή της λαϊκής εντολής. Οι ολιγάρχες της ενημέρωσης κινούνται αμέσως. Με συμμάχους υψηλόβαθμους κρατικούς λειτουργούς, τις μυστικές υπηρεσίες και την αμερικανική κυβέρνηση αρχίζουν εκστρατεία δυσφήμισης, απαξίωσης και υπόσκαψης της κυβέρνησης.

Η πρώτη μεγάλη επίθεση είναι οικο-

νομική. Η στερλίνα και το χρηματιστήριο πέφτουν δραματικά, μεγάλες βιομηχανίες απολύουν εργάτες και αναγγέλλουν ότι μεταφέρουν τις εργασίες τους εκτός Αγγλίας, το ΔΝΤ -που έχει δανείσει το κράτος- απαιτεί εκτεταμένες ιδιωτικοποιήσεις. Ο Πέρκινς, αποφασισμένος να τηρήσει τις υποσχέσεις του, δανείζεται από τη Μόσχα για να χρηματοδοτήσει το πρόγραμμά του και να αποφύγει περαιτέρω ανάμειξη του ΔΝΤ.

Η CIA αναλαμβάνει αμέσως δράση και μαζί με την αγγλική υπηρεσία ΜΙ5 συντονίζει την προσπάθεια ανατροπής της κυβέρνησης. Η πίεση είναι τεράστια. Προχωρεί από την οικονομία και τις διεθνείς σχέσεις στην προσωπική ζωή του πρωθυπουργού και των συνεργατών του. Οι εφημερίδες «ανακαλύπτουν» εξωσυζυγικές σχέσεις και παλιές μικρο-παραβάσεις και εκβιάζουν υπουργούς και συγγενείς.

Η κυβέρνηση αναγκάζεται στο τέλος να παραιτηθεί μετά από ατύχημα σε πυρηνικό σταθμό, για το οποίο υπάρχει υποψία ότι ήταν στημένο. Στην τηλεοπτική σειρά οι πράκτορες παρουσιάζουν στον πρωθυπουργό κατασκευασμένα έγγραφα που τον συνδέουν με ένα ψεύτικο οικονομικό σκάνδαλο. Ο Πέρκινς συμφωνεί να παραιτηθεί σε ζωντανό τηλεοπτικό διάγγελμα. Αντί όμως να παραιτηθεί, καταγγέλλει την απόπειρα εκβιασμού και ανακοινώνει νέες εκλογές. Η σειρά τελειώνει αμφίσημα, με ελικόπτερα να πετάνε πάνω από την πρωθυπουργική κατοικία.

Υπάρχει όμως και το αληθινό τουρκικό, «μεταμοντέρνο» όπως ονομάστηκε, πραξικόπημα. Στις 28 Φεβρουαρίου 1997 η ηγεσία του στρατού παρουσίασε ένα μνημόνιο στο Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας. Οι στρατηγοί, θεματοφύλακες του κεμαλικού αυταρχισμού, απαίτησαν από την κυβέρνηση του ισλαμιστή Ερμπακάν να υιοθετήσει πολιτικές αντι-

θετες στο πρόγραμμά του.

Η κυβέρνηση αναγκάστηκε να παραιτηθεί, το κόμμα του διαλύθηκε με απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου, ο Ερμπακάν και αργότερα ο Ερντογάν, που κατάγεται από την ίδια πολιτική οικογένεια, έχασαν τα πολιτικά τους δικαιώματα για πέντε χρόνια. Οι στρατηγοί δεν έβγαλαν τα τανκς στους δρόμους. Ήταν αρκετό να δημοσιεύσουν τους όρους τους στην ιστοσελίδα του στρατού.

Κυβέρνηση και εξουσία

Η συνωμοσία κατά της κυβέρνησης στο μυθιστόρημα στηρίζεται στα απομνημονεύματα του Τόνι Μπεν: «Ως υπουργός Ενέργειας [στην εργατική κυβέρνηση Γουίλσον] κατάλαβα τη δύναμη των βιομηχανών και των τραπεζιτών που πετυχαίνουν τους στόχους τους χρησιμοποιώντας τις πιο βίαιες μορφές οικονομικής πίεσης, ακόμη και εκβιασμούς, εναντίον μιας αριστερής κυβέρνησης. Αυτή η δύναμη αποκαλύφθηκε ξεκάθαρα το 1976, όταν το ΔΝΤ επέβαλε περικοπές στις δημόσιες δαπάνες μας. Οι εμπειρίες αυτές με οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι η Βρετανία μόνο επιφανειακά κυβερνάται από τους βουλευτές και τον λαό που τους εκλέγει. Η κοινοβουλευτική δημοκρατία είναι στην πραγματικότητα ένας τρόπος για την περιοδική αλλαγή της κυβερνητικής ομάδας, η οποία προεδρεύει σ' ένα σύστημα που παραμένει αναλλοίωτο».

Ο Μπεν μάς θυμίζει ότι κυβέρνηση και εξουσία δεν ταυτίζονται. Η εκλογική νίκη δεν οδηγεί σε κοινωνική ηγεμονία. Πέρσι μιλούσα με ηγετικό στέλεχος του Κόμματος των Εργατών που κυβερνά τη Βραζιλία δέκα χρόνια τώρα. «Καμιά φορά νομίζω ότι είμαστε κυβέρνηση σε εξορία», μου έλεγε. «Καμιά εφημερίδα ή κανάλι δεν μας υποστηρίζει, οι μεγάλες τράπεζες και οι πολυεθνικές είναι εναντίον μας».

ΚΑΙ ΟΜΩΣ ΕΚΛΕΧΤΗΚΕ τρεις συνεχείς φορές γιατί διατηρεί τη λαϊκή εμπιστοσύνη. Η κυβέρνηση της Ντίλμα Ρούσεφ αντιμετωπίζει προβλήματα σήμερα γιατί εγκατέλειψε την προσπάθεια ριζοσπαστικοποίησης της κοινωνίας. Για να αποκτήσει την ηγεμονία, απαραίτητη για αλλαγές που περνούν την εξουσία από τους κυρίαρχους στους εργαζόμενους, μια αριστερή κυβέρνηση χρειάζεται να βαθαίνει συνεχώς τη δημοκρατία και τα μέτρα προς όφελος των πολλών. Χρειάζεται χρόνο, προγραμματισμό, επιμονή, υπομονή και κοινωνικές συμμαχίες.

Λέγαμε στο προηγούμενο άρθρο ότι δημοκρατία και νεοφιλελεύθερος καπιταλισμός είναι ασύμβατα. Η ασυμβατότητα έγινε φανερό όταν η κυβέρνηση, ακολουθώντας τη λαϊκή εντολή, απέρριψε την ευρωπαϊκή ορθοδοξία για να υπηρετήσει τις ανάγκες του λαού. Η απάντηση ήταν μια «βελούδινη» συνωμοσία που αποσκοπεί να κάνει την κυβέρνηση να εγκαταλείψει τις δεσμεύσεις της και, αν αυτό δεν είναι δυνατό, να την ανατρέψει.

Η στάση των Ευρωπαίων στις διαπραγματεύσεις θυμίζει τις δύο μορφές

δημοκρατικής εκτροπής. Οι δηλώσεις του Σόιμπλε πριν από κάθε συνεδρία των ευρωπαϊκών οργάνων μοιάζουν με το τηλεσίγραφο των στρατηγών. «Μην προχωρήσετε στο πρόγραμμά σας, μη διανοηθείτε ότι μπορείτε να βγάλετε τον λαό από την πείνα, την αρρώστια, την απελπισία, μη ζητήσετε απομείωση του χρέους γιατί...».

Όπως έκανε και ο Ντον Κορλεόνε με τους μπράβους του, οι απειλές αιωρούνται, είναι υπόρρητες, αναλαμβάνουν άλλοι να τις περιγράψουν με λεπτομέρειες: ο «ελαφρών βαρών» Ολλανδός, ο «κομψός» τραπεζίτης, ο «σοσιαλιστής» Γάλλος. Όπως σε όλα τα είδη «προστασίας», οι απειλές απευθύνονται και σε τρίτους. Μην τολμήσετε να ελαφρύνετε τη λιτότητα, λένε σε Ισπανούς, Πορτογάλους και Ιταλούς, γιατί σας περιμένουν τα πάθη της Ελλάδας.

ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΒΕΒΑΙΑ οι Ευρωπαίοι τανκς πίσω τους, αλλά τους τυπώτες του ευρώ και τις «μαύρες τέχνες» της επικοινωνίας. Το «πολύ ευρωπαϊκό μας πραξικόπημα» ξεκίνησε νωρίς. Πρώτα είχαμε την επιβολή ασφυκτικών χρονικών πλαισίων διαπραγμάτευσης. Μετά τις εκλογές, Ευρωπαίοι και Έλληνες σκηνοθέτησαν συνθήκες χρηματιστικού στραγγαλισμού. Η κυβέρνηση ζούσε με τον συνεχή φόβο ενός τεχνητά δημιουργημένου bank run που θα οδηγούσε σε φυγή κεφαλαίων και περιορισμούς αναλήψεων.

Ήταν μια αυτο-εκκληρούμενη απειλή, ένα «βελούδινο» πραξικόπημα που ολοκλήρωσε η ΕΚΤ με την απόρριψη των κρατικών ομολόγων και τον περιορισμό της ρευστότητας. Μετά είχαμε τις προσωπικές επιθέσεις, όταν φάνηκε ότι ο Βαρουφάκης έχει περισσότερες ικανότητες και γνώσεις από τους Ευρωπαίους.

Ακούσαμε για «απρεπή» ρούχα, «υπερροφία», «δασκαλιστική» αντιμετώπιση των διαπραγματευτών. Η προσπάθεια απαξίωσης του δύσκολου αντιπάλου και εξουδετέρωσης της κυβέρνησης είναι προφανής. Όταν ο Σόιμπλε δήλωσε ειρωνικά «ας δούμε πώς θα παρουσιάσει τη συμφωνία ο ΣΥΡΙΖΑ στους οπαδούς του», παραδέχτηκε κάτι που ξέραμε: ο βασικός στόχος των Ευρωπαίων είναι «σταματήσει τον ΣΥΡΙΖΑ».

Πέτυχε το πραξικόπημα; Ανέκοψε πιθανόν την αρχική ορμή της κυβέρνησης, που κέρδισε όμως αρκετά στη διαπραγμάτευση για να διατηρήσει την υποστήριξη του λαού στις δυσκολίες που έρχονται. Το «παράδειγμα» έχει αρχίσει να αλλάζει σε όλη την Ευρώπη και η βιαιότητα των επιθέσεων βοηθάει σε αυτό. Και να θυμίσουμε ότι πολλοί από τους μεταμοντέρνους Τούρκους στρατηγούς καταδικάστηκαν στις δίκες για τη «Βαριοπούλα», ενώ τα θύματα του πραξικοπήματος όχι μόνο ξαναγύρισαν, αλλά κυριαρχούν πλήρως στην πολιτική σκηνή της γείτονος. Όπως ξέρουμε από την Ιστορία, πολλές φορές οι συνωμοσίες στρέφονται κατά των συνωμοτών.

* Καθηγητής της Νομικής, αντιπρύτανης και διευθυντής του Ινστιτούτου Ανθρωπιστικών Ερευνών στο Κολλέγιο Μπρίκμπεκ του Πανεπιστημίου του Λονδίνου

Όπως ξέρουμε από την Ιστορία, πολλές φορές οι συνωμοσίες στρέφονται κατά των συνωμοτών